

Informační přehled zemí CEDEFOP

Dospělá populace s potenciálem zvyšování kvalifikace a rekvalifikace

Česká republika

Informační přehledy jednotlivých zemí vycházejí z analýzy provedené v rámci srovnávací studie Cedefopu z roku 2020, která byla publikována pod názvem [Empowering adults through upskilling and reskilling pathways. Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling](#) [Posílení postavení dospělých prostřednictvím zvyšování kvalifikace a rekvalifikace. Svazek 1: Dospělá populace s potenciálem zvyšování kvalifikace a rekvalifikace].

Z důvodu nedostatku dat, část analýzy na národní úrovni nebylo možné provést. Informační přehled má podnítit úvahu o tom, zda jsou skupiny s největším potenciálem pro zvyšování kvalifikace uvedené v analýze ve shodě s definovanými národními prioritami. Analýzu, která posloužila jako podklad pro přehledy údajů o jednotlivých zemích, by bylo možné provést znovu s využitím vnitrostátních údajů, tím by bylo možné překonat určitá omezení vyplývající z použití srovnatelných souborů dat EU.

Zřeknutí se odpovědnosti

Tento informační přehled zahrnuje také data týkající se Velké Británie a analýza je založená na výzkumu provedeném před odchodem Velké Británie z Evropské unie, ke kterému došlo 31. ledna 2020. Průměry EU a ostatní statistické údaje zahrnující Velkou Británii odrážejí situaci v Evropské unii před lednem 2020 a neměly by být považované za reprezentativní pro situaci v EU poté. V této souvislosti se označení „EU-28“ vztahuje na 28 členských států EU před 31. lednem 2020.

Tento informační přehled nebyl editován ani neprošel korekturou redakční služby Cedefopu.

Další informace:

<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/adult-learning>

Lidia.Salvatore@cedefop.europa.eu

Úvod

Z důvodu omezené dostupnosti dat jsou analýzy týkající se osob s nízkými dovednostmi obvykle prováděny na základě úrovně dosaženého vzdělání nebo typu povolání ⁽¹⁾. Jak ovšem uvádí publikace Cedefop (2017), tento přístup nedokáže zachytit komplexnost problematiky nízkých dovedností. Úroveň dosaženého vzdělání nevyovídá o různých typech dovedností, schopností a faktorech, které mohou mít za následek nízkou kvalifikaci zejména u dospělých: dlouhodobá nezaměstnanost a / nebo opuštění trhu práce, zastarávání dovedností v důsledku stárnutí, rychlých technologických změn, inovace výrobků / procesů, změny týkající se výrobních procesů a / nebo organizace práce, nesoulad dovedností a socioekonomické faktory jako je migrační původ nebo pohlaví.

Dále tato úzká konceptualizace nepostihuje roli dalších znalostí, dovedností a kompetencí získaných mimo prostředí formálního vzdělávání, jako jsou ty, které jsou získávané prostřednictvím školení, informálního učení a pracovních zkušeností.

V této souvislosti a v souladu s publikací Cedefop (2017) přejímá studie publikovaná pod názvem [*Empowering adults through upskilling and reskilling pathways. Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling*](#) [Posílení postavení dospělých prostřednictvím zvyšování kvalifikace a rekvalifikace. Svazek 1: Dospělá populace s potenciálem zvyšování kvalifikace a rekvalifikace] definici nízké kvalifikace u dospělých, která přesahuje koncepci dosaženého vzdělání, aby tak postihla různé oblasti zahrnující kompetence a dovednosti dospělých.

Toto širší pojetí nízkých dovedností sleduje tři oblasti:

- (a) úroveň dosaženého vzdělání
- (b) počítačové a digitální dovednosti
- (c) kognitivní dovednosti: čtenářská a matematická gramotnost

Zahrnuje také dospělé se střední a vyšší úrovní vzdělání, kteří vykonávají manuální práci nebo pracují v dělnických profesích a představují tak osoby s potenciálním rizikem zastarání nebo dokonce i ztráty dovedností ⁽²⁾.

Dospělými jsou pro účely analýzy, která se stala základem tohoto informačního přehledu, označovány osoby patřící do věkové skupiny 25-64 let. EU 28+ označuje 28 členských států EU, plus Island a Norsko.

Rámeček 1 a 2 uvádí hlavní definice a zdroje informací z různých oblastí dovedností, které byly v analýze použité.

(1) Dieckhoff, 2008; Eurofound, 2008.

(2) Několik studií dokládá, že nesoulad mezi pracovníkem a pracovním místem vede ke snížení kognitivních schopností v oblasti okamžité nebo opožděné schopnosti si vzpomenout, kognitivní flexibility a verbální plynulosti (De Grip et al., 2008; Kureková, Haita and Beblavý, 2013; Kureková et al., 2013).

Rámeček 1 Koncepty nízkých dovedností použité v analýze: definice a zdroje**Úroveň dosaženého vzdělání:**

- osobami s nízkým vzděláním se rozumí lidé, kteří úspěšně dokončili nejvýše programy mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání (ISCED) úrovně 0-2 nebo programy ISCED 3c trvající méně než dva roky. ISCED 2011 je referenční mezinárodní klasifikace pro organizování vzdělávacích programů a souvisejících kvalifikací podle úrovně a oborů:
 - ISCED 0: předškolní vzdělávání
 - ISCED 1: základní vzdělávání
 - ISCED 2: nižší sekundární vzdělávání
 - ISCED 3: vyšší sekundární vzdělávání[Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil Evropské unie (EU LFS) 2016 anonymizovaná mikrodata pro výzkum]

Digitální dovednosti:

- nikdy nepoužili počítač: vztahuje se na ty, kteří prohlašují, že ještě nikdy nepoužili počítač [zdroj: Eurostat community statistics on information society (CSIS) 2015 /Komunitní statistika Eurostatu o informační společnosti, anonymizovaná mikrodata pro výzkum; CSIS 2014 pro Island];
- sporadické užívání internetu: vztahuje se na ty, kteří internet naposledy použili více než tři měsíce před pohovorem v rámci prováděného průzkumu nebo kteří internet ještě nikdy nepoužili [zdroj: CSIS 2015 anonymizovaná mikrodata pro výzkum; CSIS 2014 pro Island];
- horší než základní digitální dovednosti: v rámci skupiny osob, které internet naposledy používaly méně než tři měsíce před pohovorem prováděným v rámci průzkumu, se týká jedinců, kteří tyto aktivity prováděli maximálně v jedné ze čtyř zkoumaných oblastí digitálních kompetencí: informace, komunikace, tvorba obsahu nebo řešení problémů [zdroj: anonymizovaná mikrodata pro výzkum uváděná v CSIS 2015];
- nízké digitální dovednosti: označuje ty, kteří buď používají internet pouze sporadicky, nebo mají horší než základní digitální dovednosti [zdroj: anonymizovaná mikrodata pro výzkum uváděná v CSIS 2015];
- nízké dovednosti v oblasti řešení problémů v prostředí bohatém na technologie: označuje osoby, které v PIAAC dosáhly méně než 241 bodů (tj. pod úrovní 1 na stupnici odbornosti od 1 do 3 v rámci průzkumu PIAAC prováděném OECD). Řešení problémů v prostředí bohatém na technologie je definováno jako „používání digitálních technologií, komunikačních nástrojů a sítí za účelem získávání a vyhodnocování informací, komunikace s ostatními lidmi a provádění praktických úkolů.“ [Zdroj: PIAAC 2012; 2015 veřejně přístupné soubory].

Kognitivní dovednosti:

- nízká čtenářská gramotnost označuje osoby, které v PIAAC dosáhly méně než 226 bodů (tj. nanejvýš úrovně 1 na stupnici odborné způsobilosti v rozmezí počínaje pod úrovní 1 a konče úrovní 5 podle PIAAC). Čtenářská gramotnost označuje schopnost porozumět psaným textům, posuzovat, používat je a pracovat s nimi za účelem fungování ve společnosti, dosahování cílů a rozvoje znalostí a osobního potenciálu. [Zdroj: PIAAC 2012; 2015 veřejně přístupné soubory];
- nízká matematická gramotnost se týká osob, které v PIAAC dosáhly méně než 226 bodů (tj. nanejvýš úrovně 1 na stupnici odborné způsobilosti v rozmezí počínaje pod úrovní 1 a konče úrovní 5 podle PIAAC). Matematická gramotnost znamená schopnost nakládat s matematickými informacemi a koncepty, používat je, interpretovat a předávat s cílem aktivně se zapojovat do rozmanitých situací v rámci dospělého života a zvládat je. [Zdroj: PIAAC 2012; 2015 veřejně přístupné soubory];
- nízké kognitivní dovednosti: tento termín se vztahuje na osoby s nízkou čtenářskou a / nebo matematickou gramotností (viz výše) [zdroj: PIAAC 2012; 2015 veřejně přístupné soubory].

Osoby ohrožené ztrátou dovedností:

- Osoby se středním až vyšším vzděláním ohrožené ztrátou dovedností: týká se pracovníků se střední až vyšší úrovní dosaženého vzdělání, kteří pracují v manuálních nebo dělnických povoláních (podle mezinárodního standardu klasifikace zaměstnání ISCO-08, kategorie 9). Kdy střední vzdělání je definováno jako absolvování dvouletého nebo víceletého programu na úrovni ISCED 3 nebo ISCED 4 (postsekundární vzdělávání) a vyšší vzdělání je definováno jako absolvování vzdělávání na úrovni ISCED 5-8 (terciární vzdělávání). ISCED 2011. [Použitý zdroj: EU LFS 2016 anonymizovaná mikrodata pro výzkum].

Zdroj: Cedefop

Rámeček 2 Zdroje dat**EU LFS [Výběrové šetření pracovních sil Evropské unie] 2016 anonymizovaná mikrodata pro výzkum ⁽³⁾**

Výběrové šetření pracovních sil EU zpracované Eurostatem poskytuje ucelené informace o podmínkách na trhu práce a charakteristikách dospělých s nízkou kvalifikací a nízkokvalifikovaných pracovních místech ve všech zemích EU28+. Obsahuje údaje o široké škále sociodemografických charakteristik jednotlivců, včetně jejich vzdělání (ISCED) a účasti na školeních (během čtyř týdnů před rozhovorem vedeným v rámci průzkumu), jakož i o jejich zaměstnaneckém statutu a charakteristikách jejich hlavního zaměstnání, včetně povolání (ISCO).

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/labour-force-survey>

CSIS 2015 anonymizovaná mikrodata pro výzkum ⁽⁴⁾

Šetření Komunitní statistika Eurostatu o informační společnosti přináší informace o přístupu k informačním a komunikačním technologiím (včetně používání počítačů, přístupu k internetu, digitálních kompetencích) a jejich užívání v domácnostech a jednotlivci ve věku 16 až 74 let v rámci EU28+. Obsahuje základní informace o pohlaví, věku, úrovni dosaženého vzdělání, zaměstnaneckém statutu, povolání (manuální vs. nemanuální zaměstnání). CSIS 2015 zahrnuje země EU28+ kromě Islandu. Pro Island bylo použito CSIS 2014.

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/community-statistics-on-information-society>

PIAAC 2012; 2015 veřejně přístupné soubory – anonymizovaná mikrodata ⁽⁵⁾

Mezinárodní výzkum dovedností dospělých (PIAAC pořádaný OECD) obsahuje informace o kognitivních dovednostech (čtenářská a matematická gramotnost), řešení problémů v prostředích bohatých na technologie, dovednostech v oblasti práce s počítačem, úrovni vzdělání (ISCED) a odborné přípravy, jakož i o řadě demografických, ekonomických a sociálních charakteristikách, včetně povolání (ISCO). PIAAC zahrnuje celkem 21 zemí z EU28+:

- 18 zemí zkoumaných v rámci prvního kola (2012): AT, BE, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FI, FR, IE, IT, NL, NO, PL, SE, SK, UK
- 3 státy byly zkoumané v rámci druhého kola (2015): EL, LT, SI

Tento výzkum tedy nezahrnuje následující země EU28+: BG, HR, HU, IS, LU, LV, MT, NO, PT, RO. Následující země se neúčastnily hodnocení odborné způsobilosti při řešení problémů v prostředích bohatých na technologie: CY, ES, FR a IT.

<http://www.oecd.org/site/piaac/>

Zdroj: Cedefop

(3) Eurostat, a.

(4) Eurostat, b.

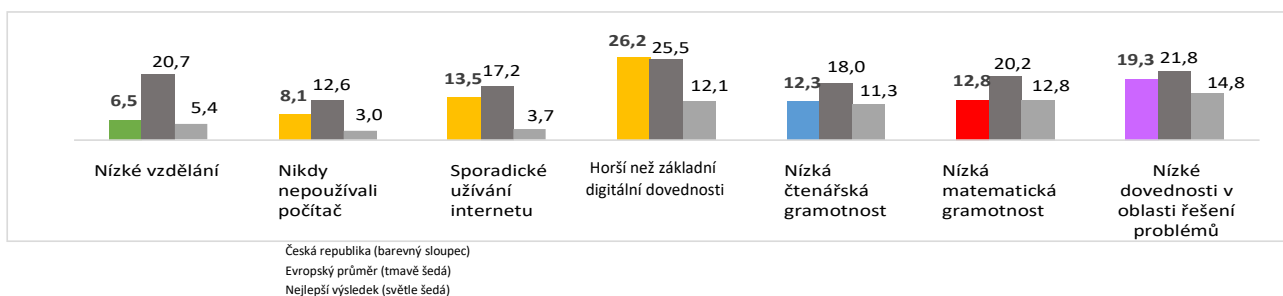
(5) OECD, a; b.

Kolik dospělých je ohroženo rizikem pasti nízkých dovedností?

Ve všech zkoumaných oblastech (kromě digitálních dovedností) je v České republice výskyt nízkých dovedností u dospělých nižší než průměr zjištěný v zemích EU28+ (graf 1). Kromě toho ČR v rámci zemí EU28+, které byly do PIAAC zahrnuty, vykazuje nejnižší podíl dospělých s nízkými dovednostmi v oblasti matematické gramotnosti. Česká republika také vykazuje relativně nízký podíl dospělých s nízkou úrovní dosaženého vzdělání a s nízkou čtenářskou gramotností.

Graf 1 – Výskyt nízkých dovedností u dospělých ve věkové skupině 25-64 podle typu dovedností (v %)

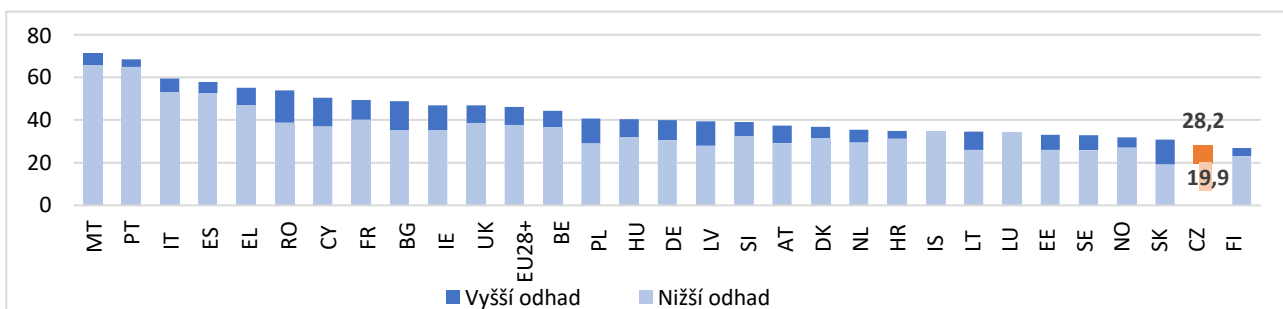

Pozn.: Evropský průměr: nevážený průměr zemí EU28+, u kterých jsou k dispozici údaje. Země s nejlepšími výsledky (u kterých byla k dispozici spolehlivá data) a tedy s nejnižším podílem dospělé populace ve věku 25-64 let s nízkou úrovní dovedností. Nejlepší výsledky: nízké vzdělání (LT), nikdy nepoužívali počítač (NL), sporadické užívání internetu (FI), horší než základní digitální dovednosti (LU), nízká čtenářská gramotnosti (FI), nízká matematická gramotnost (CZ), nízké dovednosti v oblasti řešení problémů v prostředí bohatém na technologie (NO)

Odhad dospělé populace s potenciálem pro zvyšování kvalifikace a rekvalifikace

V České republice se odhaduje podíl dospělé populace s potenciálem pro zvyšování kvalifikace a rekvalifikace v rozmezí 19,9 % až 28,2 % z celkové dospělé populace, tj. 1,2 až 1,7 milionu dospělých v závislosti na rozsahu uvažovaných digitálních kompetencí.

Graf 2- Dospělí ve věkové skupině 25-64 s potenciálem pro zvyšování kvalifikace a rekvalifikace (v %), EU28+

Pozn.: Populace s potenciálem pro zvyšování kvalifikace (odhad): dospělí buď s nízkým vzděláním; nízkými digitálními dovednostmi (vyšší odhad) nebo ti, kteří nikdy nepoužívali počítač (nižší odhad); s nízkou čtenářskou gramotností a / nebo s nízkou matematickou gramotností; stejně jako osoby se středním a vyšším vzděláním (podle ISCED 2011 dvou a víceleté programy úrovně 3 až 8) ohrožené ztrátou dovedností a vykonávající manuální a dělnické profese – ISCO08 kategorie 9). U zemí, které do výzkumu PIAAC zahrnuté nebyly (BG, HR, HU, IS, LU, LV, MT, PT, RO) se předpokládá, že nízké kognitivní dovednosti (nízká čtenářská a / nebo matematická gramotnost) se rovnají průměrné úrovni zjištěné ve zkoumaných zemích. EU28+: vážený průměr populace.

Kteří dospělí jsou nejvíce ohrožení pastí nízkých dovedností?

Z důvodu omezené dostupnosti a spolehlivosti dat lze identifikaci dospělých nejvíce ohrožených pastí nízkých dovedností podle oblasti dovedností provést pouze na základě jejich statutu na trhu práce (nezaměstnaní, ekonomicky neaktivní, zaměstnaní) a podle věkových skupin (mladí dospělí ve věku 25 až 34 let, dospělí ve věku 35 až 54 let a starší dospělí ve věku 55 až 64 let).

Pokud byly na úrovni jednotlivých zemí k dispozici spolehlivé údaje, byla analýza v informačních přehledech o jednotlivých zemích doplněna analýzou podle pohlaví a země původu.

Riziko nízkých dovedností bylo vypočítáno pomocí čtyř indikátorů uvedených v rámečku 3.

Rámeček 3 Míry nízkých dovedností použité v analýze

(a) **absolutní riziko nízkých dovedností**, počítané jako prostý podíl jednotlivců s nízkými dovednostmi mezi osobami stejné sociodemografické skupiny ⁽⁶⁾. Vyjadřuje výskyt nízkých dovedností v rámci populační skupiny.

(b) **relativní riziko nízkých dovedností**, počítané jako podíl dospělých s nízkou kvalifikací v sociodemografické skupině (absolutní riziko) v poměru k nízkokvalifikovaným osobám v celkové dospělé populaci ve věku 25 až 64 let v zemi ⁽⁷⁾. Porovnává výskyt nízkých dovedností v určité skupině s jejich výskytem v celkové dospělé populaci země. Hodnota vyšší / nižší než 100 naznačuje, že riziko nízkých dovedností je u určité skupiny vyšší / nižší než průměrné riziko zjištěné u celkové populace země.

(c) **složený index nízkých dovedností**, počítaný jako aritmetický průměr relativního rizika nízkých dovedností v následujících oblastech: nízké vzdělání, digitální dovednosti, čtenářská a matematická gramotnost. Vyjadřuje průměrné riziko nízkých dovedností ve čtyřech zkoumaných oblastech. Hodnoty indexu nad / pod 100 opět ukazují na riziko, které je vyšší / nižší než průměrné riziko.

(d) **relativní index výkonnosti nízkých dovedností**, počítaný jako relativní riziko nízkých dovedností v dané zemi v poměru k průměrnému relativnímu riziku nízkých dovedností zjištěnému v EU28+ u stejné sociodemografické skupiny ⁽⁸⁾. Porovnává relativní výkonnost v oblasti nízkých dovedností u určité skupiny v zemi s relativní výkonností u dané skupiny v EU28+ jako celku. Hodnoty přesahující 100 naznačují, že relativní riziko nízkých dovedností zjištěné u určité skupiny v dané zemi je vyšší než průměrné riziko zjištěné u stejné skupiny v rámci EU28+. Naopak hodnoty nižší než 100 znamenají nižší relativní riziko.

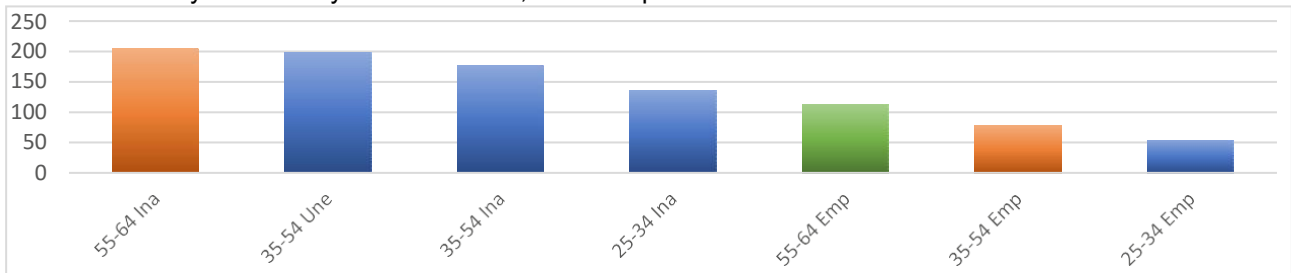
Zdroj: Cedefop

V České republice se nízké dovednosti vyskytují obzvláště u starších lidí a mezi nezaměstnanými a ekonomicky neaktivními osobami. Ekonomicky neaktivní dospělí ve věku 55-64 let, nezaměstnaní a ekonomicky neaktivní lidé ve věku 35-54 let mají v průměru nejvyšší podíl nízkých dovedností ve všech zkoumaných oblastech: vzdělání, digitální dovednosti (tj. sporadické užívání internetu nebo horší než základní digitální dovednosti), čtenářská a matematická gramotnost. Navíc i další kategorie vykazují vyšší než průměrné riziko nízkých dovedností (tj. všechny skupiny u nichž je hodnota složeného indexu vyšší než 100, viz graf 3).

(6) Výpočet absolutního rizika nízkých dovedností:
 $(\text{populace s nízkými dovednostmi})_{ij} / (\text{celková populace})_{ij}$; kde index i označuje určitou sociodemografickou skupinu a index j označuje danou zemi

(7) Výpočet relativního rizika nízkých dovedností:
 $\{[(\text{populace s nízkými dovednostmi})_{ij} / (\text{celková populace})_{ij}] / [(\text{populace s nízkými dovednostmi})_{iEU28+} / (\text{celková populace})_{iEU28+}]\} \times 100$; kde index i označuje určitou sociodemografickou skupinu a index j označuje danou zemi

(8) Výpočet relativního indexu výkonnosti: $[(\text{relativní riziko nízkých dovedností})_{ij} / (\text{relativní riziko nízkých dovedností})_{iEU28+}] \times 100$; kde i označuje skupinu, j označuje danou zemi a EU28+ evropský průměr

Graf 3 – Složený index nízkých dovedností*, Česká republika

(*) Složený index nízkých dovedností: počítaný jako aritmetický průměr relativního rizika nízkých dovedností ve čtyřech oblastech: vzdělání, digitální dovednosti, čtenářská a matematická gramotnost. Pro každou oblast dovedností se relativní riziko počítá jako podíl osob s nízkými dovednostmi v sociodemografické skupině v poměru k podílu osob s nízkými dovednostmi mezi dospělými ve věku 25-64 let v dané zemi. Hodnoty indexu, které jsou nižší než 100 naznačují nižší než průměrné riziko; hodnoty přesahující 100 znamenají vyšší než průměrné riziko. Pro skupiny nezaměstnaných ve věku 25-34 a 55-64 let nebyla data k dispozici nebo nebyla dostatečně spolehlivá. (Ina – ekonomicky neaktivní, Une – nezaměstnaní, Emp – zaměstnaní)

Zdroj: Eurostat, a [2016]; Eurostat, b [2015]; OECD, a; b

Abychom mohli lépe prozkoumat kvalifikační potřeby u výše uvedených skupin dospělých s nízkými dovednostmi, přistoupíme nejdříve ke zkoumání rizika nízké kvalifikace ve čtyřech oblastech dovedností: vzdělání, digitální dovednosti, čtenářská a matematická gramotnost. Analýza je prezentována podle zaměstnaneckého statutu. U každé skupiny jsou uváděny následující výsledné hodnoty:

- absolutní riziko nízkých dovedností stanovené pro každou skupinu v každé ze čtyř oblastí dovedností
- relativní index výkonnosti nízkých dovedností počítaný jako relativní riziko nízkých dovedností v dané zemi v poměru k průměrnému relativnímu riziku nízkých dovedností zjištěném v EU28+ u stejné sociodemografické skupiny ⁽⁹⁾

Nezaměstnaní dospělí

Mezi nezaměstnanými jsou podle dostupných údajů nejvíce ohroženi nízkými dovednostmi dospělí ve věku 55-64 a 35-54 let a to především v oblasti digitálních dovedností a úrovni dosaženého vzdělání (tabulka 1).

Tabulka 1- Nezaměstnaní dospělí: absolutní riziko nízkých dovedností podle věku a druhu dovednosti, Česká republika

Věk	Vzdělání	Digitální dovednosti	Čtenářská gramotnost	Matematická gramotnost
55-64	17,8	75,6	n	n
35-54	24,4	63,8	13,8	19,3
25-34	20,5	n	n	18,1
Populace 25-64 celkem: národní průměr	6,5	39,7	12,3	12,8
Populace 25-64 celkem: evropský průměr	23,2	43,0	20,8	24,3

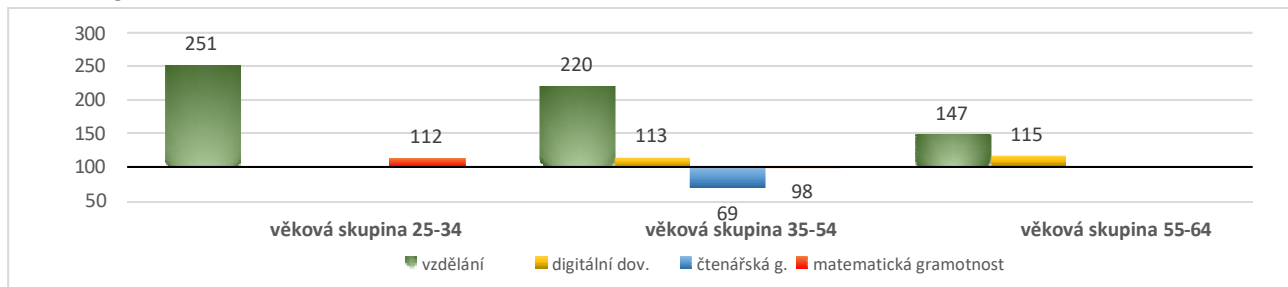
Pozn.: Evropský vážený průměr: vzdělání (EU28+); digitální dovednosti (EU28, NO); čtenářská a matematická gramotnost (AT, BE, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, NL, NO, PL, SE, SI, SK, UK). n: nespolehlivá data

Na rozdíl od absolutního rizika poukazuje relativní index výkonnosti nízkých dovedností (graf 4) na kritické oblasti (ty s hodnotami přesahujícími 100) u jednotlivých sociodemografických skupin v rámci státu ve srovnání s průměrnou výkonností zaznamenanou v rámci celé EU28+. Například v České republice vykazují nezaměstnaní dospělí všech věkových skupin vyšší relativní riziko nízkého vzdělání než je průměrné relativní riziko v této oblasti připisované stejné skupině v rámci EU28+. Navíc dospělí ve věku 35-54 a 55-64 let jsou ohroženi vyšším relativním rizikem

(9) Země zahrnuté do průměru EU28+ se mění podle databáze a hodnocených dovedností: EU28+ pro oblast nízkého vzdělání (EU-LFS 2016); EU28 plus NO pro digitální dovednosti (CSIS 2015); AT, BE, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, NL, NO, PL, SE, SI, SK, UK pro čtenářskou a matematickou gramotnost (OECD-PIAAC 2012;2015).

nízkých digitálních dovedností, než je průměrné relativní riziko zjištěné pro stejnou skupinu v rámci celé EU28+.

Graf 4 – Nezaměstnaní dospělí: relativní index výkonnosti nízkých dovedností podle věku a typu dovednosti, ČR

Pozn.: Relativní riziko nízkých dovedností v dané zemi v poměru k průměrnému relativnímu riziku nízkých dovedností zjištěnému v EU28+ u stejné sociodemografické skupiny. Hodnoty indexu nižší / vyšší než 100 ukazují, že relativní riziko nízkých dovedností u konkrétní sociodemografické skupiny v zemi je nižší / vyšší než průměrné relativní riziko u konkrétní sociodemografické skupiny v rámci celé EU28+.

Ekonomicky neaktivní dospělí

Mezi ekonomicky neaktivními dospělými jsou nejvíce ohroženi nízkými dovednostmi lidé ve věku 55-64 let, a to ve všech zkoumaných oblastech, zejména v oblasti matematické gramotnosti a digitálních dovedností. Ekonomicky neaktivní dospělí ve věku 35-54 let navíc ve srovnání s celostátním průměrem vykazují relativně vysoké riziko nízké čtenářské gramotnosti (tabulka 2).

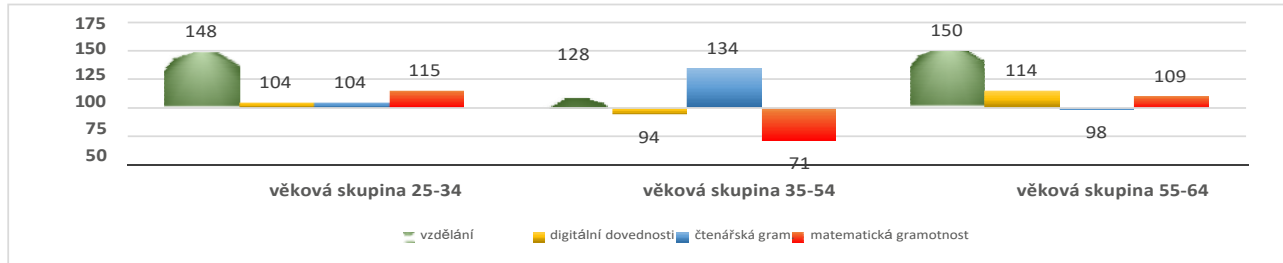
Tabulka 2- Ekonomicky neaktivní dospělí: absolutní riziko nízkých dovedností podle věku a typu dovedností, ČR

Věková skupina	Vzdělání	Digitální dovednosti	Čtenářská gramotnost	Matematická gramotnost
55-64	17,4	80,1	20,6	23,9
35-54	15,5	53,4	25,5	16,2
25-34	12,6	32,5	14,3	19,2
Celková populace 25-64: celostátní průměr	6,5	39,7	12,3	12,8
Celková populace 25-64: evropský průměr	23,2	43,0	20,8	24,3

Pozn.: Evropský vážený průměr: vzdělání (EU28+); digitální dovednosti (EU28, NO); čtenářská a matematická gramotnost (AT, BE, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, NL, NO, PL, SE, SI, SK, UK)

Na rozdíl od absolutního rizika poukazuje relativní index výkonnosti nízkých dovedností (graf 5) na kritické oblasti (hodnoty vyšší než 100) u sociodemografických skupin v rámci státu ve srovnání s průměrnými hodnotami zaznamenanými v rámci EU28+. Například v České republice vykazují neaktivní dospělí všech věkových skupin vyšší relativní riziko nízkého vzdělání než je zjištěná průměrná hodnota tohoto rizika u stejných skupin v rámci EU28+, zatímco dospělí ve věku 35-54 let vykazují vyšší relativní riziko nízké čtenářské gramotnosti.

Graf 5 – Neaktivní dospělí: relativní index výkonnosti nízkých dovedností podle věku a typu dovedností, ČR

Pozn.: Relativní riziko nízkých dovedností v zemi ve vztahu k průměrnému relativnímu riziku nízkých dovedností zjištěnému v rámci EU28+ u stejné sociodemografické skupiny. Hodnoty indexu, které jsou nižší / vyšší než 100 vyjadřují, že relativní riziko nízkých dovedností u konkrétní sociodemografické skupiny v ČR je nižší / vyšší než průměrná hodnota relativního rizika zjištěná u konkrétní sociodemografické skupiny v rámci EU28+.

Zaměstnaní dospělí

Zaměstnaní dospělí všech zkoumaných skupin vykazují nižší riziko nízké úrovně dosaženého vzdělání než je průměrná hodnota tohoto rizika zjištěná na celostátní úrovni a na úrovni EU28+ (tabulka 3). Ve srovnání s celostátním průměrem a průměrem v EU28+ však dospělí ve věku 55-64 let vykazují vyšší riziko nízkých digitálních dovedností.

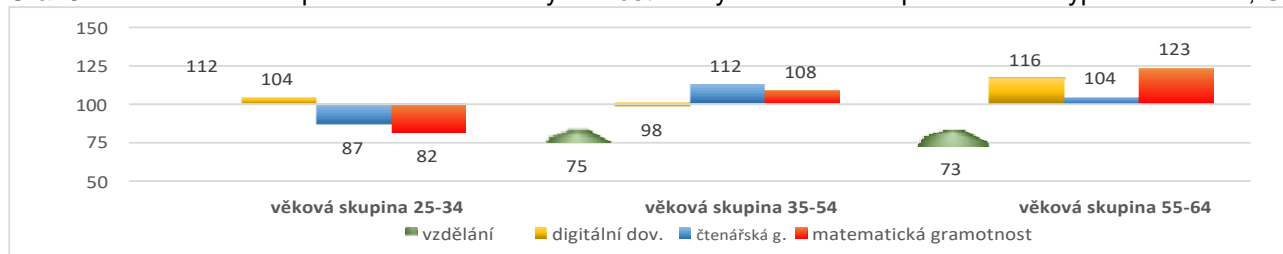
Tabulka 3- Zaměstnaní dospělí: absolutní riziko nízkých dovedností podle věku a typu dovedností, ČR

Věková skupina	Vzdělání	Digitální dovednosti	Čtenářská gramotnost	Matematická gramotnost
55-64	4,7	52,3	14,4	16,4
35-54	3,7	32,8	11,1	10,8
25-34	3,9	21,6	6,2	6,0
Celková pop. 25-64: celostátní průměr	6,5	39,7	12,3	12,8
Celková pop. 25-64: evropský průměr	23,2	43,0	20,8	24,3

Pozn.: Evropský vážený průměr: vzdělání (EU28+); digitální dovednosti (EU28, NO); čtenářská a matematická gramotnost (AT, BE, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, NL, NO, PL, SE, SI, SK, UK)

Relativní index výkonnosti nízkých dovedností (graf 6) poukazuje na kritické oblasti (hodnoty nad 100) u sociodemografických skupin v porovnání s průměrnými hodnotami zjištěnými v rámci EU28+. Například v České republice vykazují zaměstnaní dospělí ve věku 35-54 let vyšší relativní riziko nízké čtenářské a matematické gramotnosti, než je průměrné relativní riziko zjištěné u stejné sociodemografické skupiny v rámci EU28+, zatímco věková skupina 55-64 let vykazuje vyšší relativní riziko nízkých digitálních dovedností a čtenářské a matematické gramotnosti.

Graf 6 – Zaměstnaní dospělí: relativní index výkonnosti nízkých dovedností podle věku a typu dovedností, ČR

Pozn.: Relativní riziko nízkých dovedností v ČR ve srovnání s průměrnými hodnotami relativního rizika zjištěnými u stejné sociodemografické skupiny v rámci EU28+. Hodnoty indexu nižší/vyšší než 100 ukazují, že relativní riziko nízkých dovedností u konkrétní sociodemografické skupiny v ČR je nižší/vyšší v porovnání s průměrným relativním rizikem u dané sociodemografické skupiny v rámci EU28+.

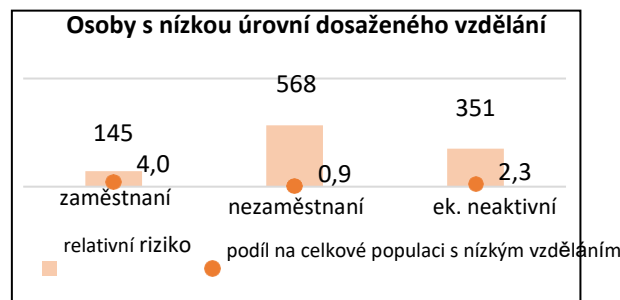
Rámeček 4– Riziko nízkých dovedností u dospělých narozených v zahraničí

Podle Výběrového šetření pracovních sil EU tvořili (v roce 2016) obyvatelé narození v zahraničí pouze 3,5 % z celkového počtu obyvatel ve věku 25-64 let, z toho 40,8 % se narodilo mimo EU28. Dospělí narození v zahraničí tvoří přibližně 7 % populace s nízkým vzděláním, 6 % populace s nízkou čtenářskou gramotností a 6,6 % populace s nízkou matematickou gramotností. Když se podíváme na malý rozdíl u nízkých dovedností a na hodnotu relativního rizika v rámci ČR, dojdeme k závěru, že u této skupiny dospělých je nejvýznamnější nízká úroveň dosaženého vzdělání.

Osoby narozené v zahraničí ve věku 25-64 let	Nízká úroveň dosaženého vzdělání	Nízká čtenářská gramotnost	Nízká matematická gramotnost
Podíl v populaci s nízkými dovednostmi (%)	7,2	6,2	6,6
Rozdíl v nízkých dovednostech*	3,6	1,8	2,2
Absolutní riziko (%)	13,1	17,3	19,3
Relativní riziko v rámci ČR	201	141	151

* rozdíl mezi podílem v populaci s nízkými dovednostmi a podílem v celkové populaci

Členění podle zaměstnaneckého statutu ukazuje, že riziko nízké úrovně dosaženého vzdělání je u nezaměstnaných cizinců vyšší (více než pětinasobek průměrné míry nezaměstnanosti v ČR). Tato skupina však představuje jenom velmi malý podíl na celkové dospělé populaci s nízkou úrovní dosaženého vzdělání (0,9 %). Co se týká osob narozených v zahraničí je riziko nízkého dosaženého vzdělání také vysoké u ekonomicky neaktivních osob (více než trojnásobek průměrné hodnoty), jejichž podíl na celkové populaci s nízkým vzděláním je 2,3 %.

Rámeček 5 - Riziko nízkých dovedností u dospělých žen

V České republice tvoří ženy přibližně 60 % dospělé populace s nízkou úrovní dosaženého vzdělání a s nízkou úrovní matematické gramotnosti a mají přibližně 50 % podíl na populaci s nízkými digitálními dovednostmi a nízkou čtenářskou gramotností. V porovnání s ostatními zkoumanými typy dovedností je u dospělých žen absolutní riziko nízkých dovedností vyšší v oblasti digitálních dovedností (41 %). V porovnání s průměrným rizikem (relativní riziko nízkých dovedností) však ženy vykazují vyšší riziko nízké matematické gramotnosti (o 25 % vyšší než je jeho průměrná úroveň v ČR). Dělení podle zaměstnaneckého statutu ukazuje, že relativní riziko nízkých dovedností ve všech zkoumaných oblastech je vyšší u ekonomicky neaktivních žen a také u žen nezaměstnaných, u nich ovšem tvoří výjimku čtenářská gramotnost. Ekonomicky neaktivní dospělé ženy s nízkými dovednostmi tvoří, v závislosti na typu dovedností, mezi 18 % a 30 % dospělé populace s nízkými dovednostmi.

Ženy ve věku 25-64 let	nízké vzdělání	nízké digitální dovednosti	nízká čtenářská gramotnost	nízká matematická gramotnost
Absolutní riziko nízkých dovedností u žen ve věku 25-64 let (v %)	7,9	40,9	12,6	16,2
Relativní riziko nízkých dovedností: ženy ve věku 25-64 celkem	121 (59,6)	103 (52,1)	102 (50,3)	125 (62,1)
Relativní riziko: nezaměstnané ženy ve věku 25-64	341 (5,4)	142 (3,1)	90 (2,1)	210 (5,1)
Relativní riziko: ek. neaktivní ženy ve věku 25-64	240 (29,7)	141 (18,3)	135 (18,4)	157 (21,3)
Relativní riziko: zaměstnané ženy ve věku 25-64	69 (24,4)	87 (30,6)	89 (29,7)	107 (35,6)

(podíl žen s nízkými dovednostmi ve věku 25-64 let na celkové populaci s nízkými dovednostmi v %)

Webové odkazy

[vstup na stránky uskutečněn dne 11.9.2019]

- Cedefop (2017). *Investing in skills pays off: the economic and social cost of low-skilled adults in the EU*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop research paper; No 60. <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5560>
- De Grip, A. et al. (2008). Job-worker mismatch and cognitive decline. *Oxford economics papers*, Vol. 60, No 2, pp. 237-253. https://econpapers.repec.org/article/oupoxecpp/v_3a60_3ay_3a2008_3ai_3a2_3ap_3a237-253.htm
- Dieckhoff, M. (2008). Skills and occupational attainment: a comparative study of Germany, Denmark and the UK. *Work, employment and society*, Vol. 22, No 1, pp. 89-108.
- Eurofound (2008). *Who needs upskilling? Low-skilled and low-qualified workers in the European Union*. https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef0897en.pdf
- Kureková, L.; Haita, C.; Beblavý, M. (2013). *Being and becoming low-skilled: a comprehensive approach to studying low-skillness*. NEUJOBS working paper; No 4.3.1. https://www.academia.edu/23527945/Being_and_Becoming_Low-Skilled_A_Comprehensive_Approach_to_Studying_Low-Skillness
- Kureková, L. et al. (2013). *Demand for low- and medium-skilled workers across Europe: between formal qualifications and non-cognitive skills*. NEUJOBS working paper; No 4.3.3. http://biblioteka-krk.ibe.edu.pl/opac_css/doc_num.php?explnum_id=592

Zdroje dat

- Eurostat (a). *European Union Labour Force Survey (EU LFS)* [databáze: anonymizovaná mikrodata pro výzkum]. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>
- Eurostat (b). *Community Statistics on Information Society (CSIS)* [databáze: anonymizovaná mikrodata pro výzkum]. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/community-statistics-on-information-society>
- OECD (a). *PIAAC 2012: veřejně přístupné soubory (anonymizovaná mikrodata)* [databáze]. <http://www.oecd.org/site/piaac/>
- OECD (b). *PIAAC 2015: veřejně přístupné soubory (anonymizovaná mikrodata)* [databáze]. <http://www.oecd.org/site/piaac/>

Text byl přeložen a upraven z originálu, jehož autorem je Cedefop a jenž je dostupný v plném znění zde:

https://www.cedefop.europa.eu/files/czechia_country_factsheet.pdf.

Přeložila Alena Kadlecová.

Cedefop (2020). *Empowering adults through upskilling and reskilling pathways: Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling: Cedefop country fact sheet: Czech Republic*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

https://www.cedefop.europa.eu/files/czechia_country_factsheet.pdf. Dílo pod licencí Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).